

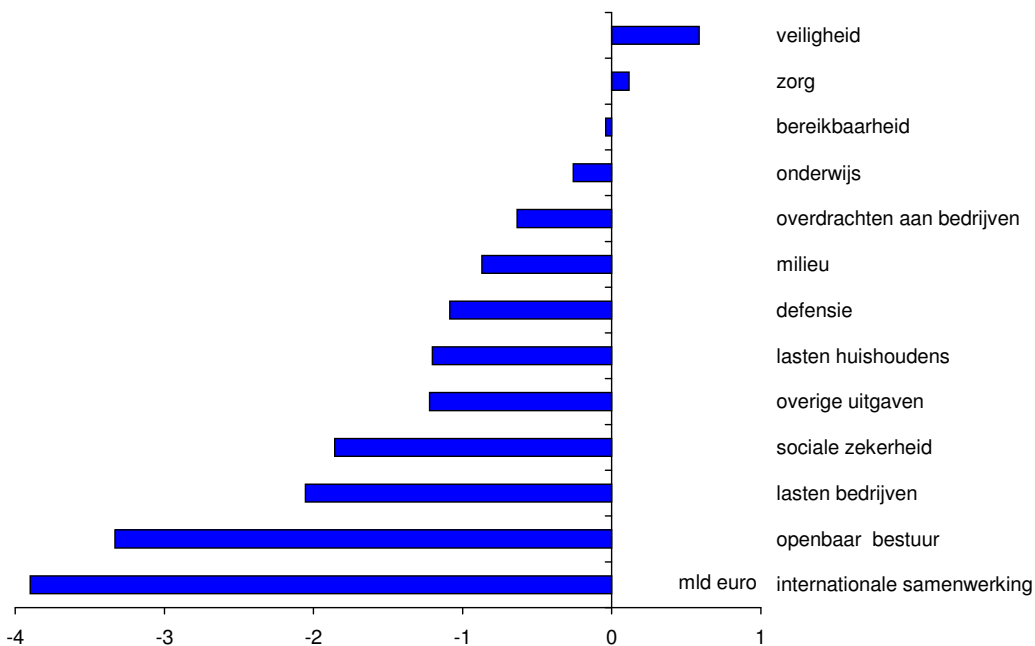
7 PVV

7.1 Budgettaire effecten

Het beleidspakket van de PVV³⁸ verbetert het EMU-saldo met 15¾ mld euro in 2015 ten opzichte van het basispad in de Economische Verkenning 2011-2015. Dit is de ex ante verbetering, dat wil zeggen ongerekend macro-economische doorwerkingseffecten. Deze verbetering van het begrotingssaldo komt vooral door lagere uitgaven en in beperktere mate door lastenverzwaring. Tegenover ombuigingen en lastenverzwaringen die het EMU-saldo 23¾ mld euro verbeteren staan intensiveringen en lastenverlichtingen van 8 mld euro die het verslechteren. Het houdbaarheidseffect van het pakket van de PVV bedraagt 2,6% bbp; hierbij is ook rekening gehouden met de budgettaire uitwerking van de maatregelen op lange termijn en met de macro-economische doorwerking ervan, zoals die op de werkgelegenheid (zie 7.4).

Tabel 7.1	Budgettaire effecten van beleidspakket PVV t.o.v. basispad	
	mld euro (prijzen 2010)	% bbp 2015
Effect op EMU-saldo 2015 (ex ante)	15¾	2,5
Verbetering houdbaarheidstekort	17	2,6

Figuur 7.1 Ex ante budgettaire effecten van beleidspakket van de PVV t.o.v. basispad (gecorrigeerd voor financieringsverschuivingen, 2015, mld euro in prijzen 2010; – = positief effect op EMU-saldo)

³⁸ Bijlage E geeft een gedetailleerde beschrijving van het PVV-programma.

De PVV wil per saldo 12½ mld euro ombuigen in 2015 ten opzichte van het basispad. Dit is gecorrigeerd voor financieringsverschuivingen die de EMU-relevante overheidsuitgaven verhogen met netto 3¼ mld euro. De netto ombuiging is het resultaat van 15 mld euro aan ombuigingen en 2½ mld euro aan intensiveringen. In het beleidspakket wordt vooral omgebogen op internationale samenwerking en bij openbaar bestuur. De bruto intensiveringen betreffen vooral zorg en veiligheid. De reële groei van de collectieve uitgaven (gecorrigeerd voor financieringsverschuivingen) komt na verwerking van het beleidspakket uit op ½% per jaar in 2011-2015, tegenover 1¼% in het basispad.

Het beleidspakket van de PVV verhoogt het totaal van belastingen en sociale premies met 3¼ mld euro in 2015 ten opzichte van het basispad. Dit is gecorrigeerd voor financieringsverschuivingen.

Tabel 7.2	Reële collectieve uitgavenontwikkeling, PVV, 2011-2015						
	Basispad	Ombuigingen (-)	Bruto intensiveringen	Netto intensiveringen	Basispad inclusief beleidspakket	Basispad	Basispad inclusief beleidspakket
	mld euro, in prijzen 2010				% per jaar		
Distributief beleid							
Sociale zekerheid	4¾	- 1¾	0	- 1¾	3	1¼	¾
Zorg	8	- 1¼	1¼	0	8	2¾	2¾
Onderwijs	1¾	- ¼	0	- ¼	1½	1	1
Overdrachten aan bedrijven	- 1¼	- ¾	0	- ¾	- 1¾	- 2	- 3¼
Overig beleid							
Openbaar bestuur	- 3	- 3¼	0	- 3¼	- 6¼	- 1	- 2
w.v. Rijk		- 1¼	0	- 1¼			
lokaal bestuur		- 1¾	0	- 1¾			
Overig		- ¼	0	- ¼			
Veiligheid	¼	- ¼	1	½	¾	½	1½
Defensie	0	- 1	0	- 1	- 1	¼	- 3
Bereikbaarheid	- 1	- ½	½	0	- 1	- 1¾	- 1¾
Milieu		- ¾	0	- ¾			
Internationale samenwerking	1½	- 4	0	- 4	- 2½	2	- 4
Overig		- 1	- ¼	- 1¼			
Totaal netto collectieve uitgaven (gecorrigeerd)							
	17½	- 15	2½	- 12½	5	1¼	½
Financieringsverschuivingen	- 4½	- ¼	3½	3¼	- 1¼		
Totaal EMU-relevante netto uitgaven	13	- 15¼	5¾	- 9¼	3¾	1	¼

Collectieve uitgaven

De PVV verlaagt de uitgaven voor **sociale zekerheid** met 1¾ mld euro in 2015. Dit is gecorrigeerd voor financieringsverschuivingen. Het afschaffen van de re-integratiebudgetten vermindert de uitgaven met 1 mld euro. Het beperken van de kinderbijslag en het kindgebonden budget tot maximaal twee kinderen vermindert de uitgaven met ½ mld euro.

De PVV laat de **zorguitgaven** per saldo ongewijzigd. Dit is gecorrigeerd voor financieringsverschuivingen. De PVV intensiveert op de care-uitgaven door het verhogen van het aantal verplegers en verzorgers met 10 000 en het verhogen van hun salaris ($\frac{3}{4}$ mld euro). Op de zvw bezuinigt de PVV vooral door een wettelijke rem op de inkomens van medisch specialisten en bestuurders in de zorg (bruto $\frac{1}{2}$ mld euro; na belastingen $\frac{1}{4}$ mld euro) en door versobering van de ggz ($\frac{1}{4}$ mld euro).

Ten opzichte van het basisbeeld bezuinigt de PVV $\frac{1}{4}$ mld euro op de **onderwijsuitgaven**, vooral door het stoppen met gratis schoolboeken voor midden- en hoge inkomens.

De PVV bezuinigt $\frac{3}{4}$ mld euro op **overdrachten aan bedrijven**, vooral door minder innovatiesubsidies ($\frac{1}{4}$ mld euro; heroverwegingsrapport 18, variant 2) en andere EZ-subsidies ($\frac{1}{4}$ mld euro).

De PVV bezuinigt $3\frac{1}{4}$ mld euro op **openbaar bestuur**, waarvan $1\frac{1}{4}$ mld euro op het ambtenarenapparaat van het Rijk (exclusief veiligheid en defensie en inclusief overig openbaar bestuur, zoals uvv) en $1\frac{3}{4}$ mld euro op lokaal bestuur, wat tot vermindering van het ambtenarenapparaat van de lokale overheid zal leiden. Dit is de maximale bezuiniging die door het CPB voor de komende kabinetsperiode mogelijk wordt gehouden op openbaar bestuur (inclusief ombuigingen op het ambtenarenapparaat in andere functies $3\frac{1}{4}$ mld euro in 2015 en 4 mld euro structureel). Het CPB tekent aan dat deze besparingen alleen onder strikte voorwaarden ten aanzien van politieke en ambtelijke sturing haalbaar zijn en zullen leiden tot minder dienstverlening (zie bijlage J.1).

De PVV verhoogt de uitgaven voor **veiligheid** per saldo met $\frac{1}{2}$ mld euro. De PVV intensiveert door het aantrekken van 10 000 extra politieagenten (1 mld euro). De PVV bezuinigt vooral door afschaffing tbs ($\frac{1}{4}$ mld euro).

De PVV bezuinigt 1 mld euro op **defensie**, vooral door het niet aanschaffen van nieuwe jsg-gevechtsvliegtuigen ($\frac{1}{2}$ mld euro) en het beperken van de mogelijkheden tot internationale interventies ($\frac{1}{4}$ mld euro).

Wat betreft **bereikbaarheid** houden ombuigingen en intensiveringen elkaar in evenwicht. Tegenover meer uitgaven aan wegen ($\frac{1}{2}$ mld euro) staat vooral het vrijvallen van middelen door het niet invoeren van de kilometerheffing ($\frac{1}{4}$ mld euro).

De PVV bezuinigt $\frac{3}{4}$ mld euro op uitgaven op het gebied van **milieu**. Naast een sterkere toepassing van de 'vervuiler betaalt' bij bodemsanering ook minder middelen voor de ehs ($\frac{1}{2}$ mld euro; heroverwegingsrapport 2, variant 1).

De PVV bezuinigt 4 mld euro op **internationale samenwerking**. De uitgaven voor ontwikkelingssamenwerking dalen met 3 mld euro. Juridische verplichtingen maken in 2015 een grotere verlaging voor ontwikkelingssamenwerking niet mogelijk. Structureel wordt er voor 4 mld euro omgebogen op ontwikkelingssamenwerking. De EU-uitgaven dalen met 1 mld euro, door continuering van de huidige korting.

Op de **overige uitgaven** bezuinigt de PVV $1\frac{1}{4}$ mld euro. De grootste posten zijn minder culturele subsidies ($\frac{1}{2}$ mld euro) en de verschuiving van de kosten van inburgering van de

overheidsbegroting naar de inburgeraars (½ mld euro). Op deze post zijn ook de directe belastingeffecten geboekt van maatregelen die inkomens beïnvloeden (verplegers, leraren en medisch specialisten).

Het beleidspakket van de PVV vermindert de werkgelegenheid in de sector overheid met 30 000 in 2015 ten opzichte van het basispad. De daling van de werkgelegenheid in de sector overheid komt inclusief het beleidspakket van de PVV uit op 1¼% per jaar, tegen ¾% per jaar in het basispad van de Economische Verkenning 2011-2015. In de zorg stijgt de werkgelegenheid 10 000 arbeidsjaren door het beleidspakket van de PVV ten opzichte van het basispad.

Tabel 7.3 Werkgelegenheidseffecten collectieve sector, beleidspakket PVV, 2011-2015						
	Uitgangspositie	Basispad	Effect	Pad incl.	Basispad	Pad incl.
	2010	2011-2015	beleidspakket	beleidspakket	2011-2015	beleidspakket
	niveau	mutatie	mutatie	mutatie	mutatie	mutatie
	dzd arbeidsjaren				% per jaar	
Openbaar bestuur	577	- 37	- 33	- 70	- 1¼	- 2½
w.v. rijk ^a	74	- 6	- 11	- 16	- 1½	- 5
lokaal bestuur	176	- 27	- 20	- 47	- 3¼	- 6
Overig	327	- 5	- 3	- 8	- ¼	- ½
Veiligheid	89	- 2	8	6	- ½	1¼
Defensie	61	- 2	- 5	- 7	- ¾	- 2¼
Onderwijs	344	2	0	2	0	0
Sector overheid	1071	- 40	- 30	- 70	- ¾	- 1¼
Zorg	926	150	10	160	3	3¼
Overheid en zorg	1997	110	- 20	90	1	1

^a Exclusief veiligheid en defensie.

Belastingen en sociale premies

De PVV verhoogt de collectieve lasten met 3¼ mld euro in 2015 ten opzichte van het basispad in de Economische Verkenning 2011-2015. Dit is de ex ante verlaging van collectieve lasten, dat wil zeggen ongerekend macro-economische doorwerkingseffecten. Verder is deze verlaging gecorrigeerd voor financieringsverschuivingen. De belastingdruk verschuift vooral naar belastingen op vermogens en winst.

De PVV verhoogt de **milieubelastingen** met ¾ mld euro, vooral door het afschaffen van milieuaftrekposten (¼ mld euro).

De PVV verhoogt de **lasten op inkomen en arbeid** per saldo met ½ mld euro. Dit is de voor financieringsverschuivingen gecorrigeerde verhoging. De netto verhoging is de resultante van 6¼ mld euro verzwaring en 5½ mld euro verlichting. De belangrijkste verzwaring (1¾ mld euro) komt door de volledige afschaffing van de mogelijkheid om de algemene

heffingskorting te verzilveren tegen de heffing van de partner. De belangrijkste lastenverlichting betreft de verlaging van de tweede schijf in de loon- en inkomstenheffing met 2%-punt (1¼ mld euro).

De PVV verhoogt de **lasten op vermogen en winst** met 2 mld euro. Dit betreft vooral een bankenheffing (1 mld euro) en een woningcorporatieheffing (½ mld euro). De opbrengst van de bankenheffing wordt gedrukt doordat is uitgegaan van eenzijdige invoering. Bij de corporatieheffing dient te worden opgemerkt dat niet zeker is of deze juridisch haalbaar is.

De PVV neemt geen maatregelen wat betreft de **overige belastingen**.

	Basispad	Lasten- verzwaring	Lasten- verlichting	Netto lasten- verzwaring	Basispad plus beleidspakket
Milieu	¼	¾	0	¾	1
Inkomen en arbeid	7¾	6¼	- 5½	½	8¼
Vermogen en winst	2	2	0	2	4
Overig	0	0	0	0	0
Totaal lastenmaatregelen (gecorrigeerd)	10	8¾	- 5½	3¼	13¼
w.v. huishoudens	5¾	6½	- 5¼	1¼	7
Bedrijven	4¼	2¼	- ¼	2	6¼
w.v. woningcorporaties		½		½	
Financieringsverschuivingen	- 4½	0	3¼	3¼	- 1¼
Totaal EMU-relevante lasten	5½	8¾	- 2¼	6½	12

7.2 Koopkracht en winst

Het beleidspakket van de PVV vermindert het nominaal beschikbaar inkomen van huishoudens met 2 mld euro ten opzichte van het basispad in de Economische Verkenning 2011-2015 (zie tabel 7.5). Dit is het ex ante effect, dat wil zeggen ongerekend macro-economische doorwerkingseffecten. De gemiddelde koopkrachtmutatie valt hierdoor ¼% per jaar lager uit dan in het basispad.

Beleidsmatig effect op koopkracht	- 2
w.v. lastenmaatregelen	- 1¼
uitgavenmaatregelen	- ¾
Beleidsmatig effect op winst	- 2¾
w.v. lastenmaatregelen	- 2
uitgavenmaatregelen	- ¾

De belangrijkste maatregel die de macrokoopkracht verbetert is de verlaging van het tarief tweede schijf met 2%-punt. De belangrijkste maatregelen die de macrokoopkracht verslechteren zijn: de volledige afschaffing van de mogelijkheid om de algemene heffingskorting te

verzilveren tegen de heffing van de partner, het afschaffen van de expatregeling en de beperking van de kinderbijslag tot maximaal 2 kinderen.

De effecten zijn niet gelijk over de inkomens verdeeld, omdat een aantal belangrijke maatregelen beperkte groepen betreffen. Het afschaffen van de mogelijkheid om de algemene heffingskorting te verzilveren tegen de heffing van de partner treft de alleenverdieners. De beperking van zowel de kinderbijslag als het kindgebonden budget tot twee kinderen verslechtert de koopkracht van huishoudens met meer dan twee kinderen.

Het verschil tussen netto loon en netto uitkering verandert niet door het beleidspakket van de PVV.

De winst voor bedrijven daalt door het beleidspakket van de PVV met 2³/₄ mld euro ten opzichte van het basispad. De feitelijke winst daalt waarschijnlijk minder, doordat de verandering in de lasten en subsidies voor bedrijven veelal wordt doorberekend in de afzetprijzen. De PVV neemt geen significante maatregelen die de totale winst van bedrijven verbeteren. De belangrijkste maatregelen die de totale winst van bedrijven verslechteren zijn: de invoering van een bankenheffing en een woningcorporatieheffing en het verminderen van innovatiesubsidies.

7.3 Structurele werkgelegenheid

Het programma van de PVV heeft geringe gevolgen voor de arbeidsmarkt. De werkgelegenheid stijgt met ¼% en de werkloosheid blijft onveranderd. Door de bezuinigingen op de publieke sector treedt een verschuiving op naar werkgelegenheid in de private sector.

De toename van de werkgelegenheid is vooral het gevolg van de afschaffing van de ‘overdraagbaarheid’ van de algemene heffingskorting. Daarnaast leidt de verlaging van de belastingtarieven tot een geringe toename van de werkgelegenheid. De gevolgen van de hervormingen in de sociale zekerheid voor de arbeidsmarkt zijn gering. De heffing op banken verzwart de lasten voor het bedrijfsleven. Daardoor daalt de werkgelegenheid met ¼% en stijgt de werkloosheid in geringe mate.

7.4 Houdbaarheid van de overheidsfinanciën

Het PVV-programma verbetert de houdbaarheid met 2,6% bbp. Hiermee wordt in één kabinetsperiode ten dele voldaan aan de houdbaarheidsopgave van 4½% bbp.³⁹ Een groot deel van de verbetering van de houdbaarheid wordt gerealiseerd door middel van een verbetering van het EMU-saldo met 2,5% bbp in de komende kabinetsperiode.

De verbetering van de houdbaarheid gaat gepaard met ombuigingen en lastenverzwaring. Hierdoor daalt het netto profijt, het saldo van baten van overheidsbestedingen minus

³⁹ Bij de bepaling van het houdbaarheidstekort is geen rekening gehouden met een verdere ophoop van de zorgtoeslag als gevolg van hogere zvw-premies door vergrijzing voor de periode na 2015. Inclusief deze ophoop valt het houdbaarheidstekort 0,4%-punt hoger uit.

belastingen en premies. Het netto profijt verslechtert in de loop der jaren. Daardoor daalt het gemiddelde netto profijt in de periode 2016-2040 meer dan dat in 2011-2015. Het PVV-programma vult de houdbaarheidsopgave van 4½% bbp niet volledig in. Aan de resterende opgave wordt in de berekening van het netto profijt voldaan door middel van een extra bezuiniging op de overheidsbestedingen in de periode na 2040. De verlaging van het netto profijt na 2040 dat hiervan een gevolg is laat zien dat het PVV-programma een deel van de rekening naar de toekomst doorschuift. De PVV geeft aan dat ze de resterende opgave na 2015 wil invullen door verdere ombuigingen.

Tabel 7.6 Effect op houdbaarheid en netto profijt, PVV	
	% bbp
Verbetering EMU-saldo 2015	2,5
Verbetering houdbaarheid	2,6
w.v. aow en pensioenen	0,0
woningmarkt	0,1
zorg	- 0,2
zorgtoeslag	0,0
werkgelegenheidsstijging, excl. effect van aow en woningmarkt	0,1
Verandering netto profijt	
2011 – 2015	- 1,7
2016 – 2040	- 2,5
2041 en verder ^a	- 5,1

^a Inclusief resterende houdbaarheidsopgave na 2040.

7.5 Bereikbaarheid

Maatregelen

De PVV neemt de volgende maatregel ten aanzien van bereikbaarheid:

- 0,4 mld euro per jaar aan investeringen in wegen, totaal 2 mld euro in de periode 2011-2015.

Daarnaast neemt de PVV nog een andere maatregel die niet kon worden meegenomen bij het bepalen van de bereikbaarheidseffecten. Deze maatregel zal het beeld van de bereikbaarheidseffecten echter niet fundamenteel veranderen. Het gaat daarbij om de volgende maatregel:

- Het afschaffen van de lagere fiscale bijtelling voor zuinige zakelijke auto's.

Effecten

De bovengenoemde extra investeringen in wegen leiden tot een verbetering van de doorstroming, waardoor het aantal uren dat weggebruikers in de file staan, uitgedrukt in

voertuigverliesuren, daalt met ruim 5% daalt ten opzichte van het basispad. De verbeterde doorstroming, en het feit dat mensen daardoor sneller op hun plaats van bestemming zijn, leidt tot reistijdbaten van circa ¼ mld euro per jaar. Het toegenomen aanbod van weginfrastructuur leidt tot een zeer geringe toename van het autogebruik en het vrachtverkeer. Ook het aantal vrachtautokilometers neemt iets toe. De relatieve verbetering van de reistijd over de weg heeft nauwelijks gevolgen voor het gebruik van het openbaar vervoer.

Tabel 7.7 Verandering in bereikbaarheid in 2020 t.o.v. basispad, PVV (structurele effecten, zie bijlage J.4)

Verkeerseffecten^a

Autogebruik	0%
OV-gebruik	0%
Voertuigverliesuren	- 5%

Welvaartseffecten

Reistijdbaten	+ ¼ mld euro/jaar
Mobiliteitsverlies door minder autogebruik	geen

^a Auto- en ov-gebruik gemeten in reizigerskilometers per jaar. In het basispad is het autogebruik gelijk aan 150 mld reizigerskilometers per jaar, het ov-gebruik is gelijk aan 25 mld reizigerskilometer per jaar

Voertuigverliesuren: extra reistijd voor weggebruikers door wachttijd in files.

7.6 Energie en klimaat

De PVV wil de subsidieregelingen van VROM en EZ – waaronder de Subsidie Duurzame Energieregeling (sde) – afschaffen. De PVV wil de komst van een nieuwe kerncentrale toelaten. Deze maatregelen leiden tot een afname van het aandeel hernieuwbare energie met 1%-punt en een afname van de broeikasgasemissies met 1 tot 3 Mton ten opzichte van het basispad (tabel 7.8). Deze emissiereductie wordt volledig gerealiseerd in de ETS-sector. Omdat deze emissies begrensd worden door het Europese emissieplafond, heeft een afname in Nederland geen effect op de totale emissie in Europa.

De maatregelen met een substantieel effect op de emissies van broeikasgassen zijn:

- Het afschaffen van de sde-regeling. Dat betekent dat vanaf 2012 geen nieuwe beschikkingen worden afgegeven. Bestaande verplichtingen blijven echter overeind.
- Het mogelijk maken van een nieuwe kerncentrale. Conform de planning van energiemaatschappij Delta is uitgegaan van de komst van een nieuwe kerncentrale met een elektrisch vermogen van 1800 tot 2500 MW, die in 2018 gaat produceren. Daardoor gaan met name gascentrales en in mindere mate kolencentrales minder elektriciteit produceren. Dit wordt nader toegelicht in bijlage J.5.

Tabel 7.8 Verandering in 2020 in het aandeel hernieuwbare energie en de reductie van broeikasgassen ten opzichte van het basispad, PVV^a				
	Hernieuwbare energie	Reductie van broeikasgassen (Mton CO ₂ -eq)		
	Aandeel in eindgebruik (%) ^b	Totaal	Niet-ETS-sector ^c	ETS-sector ^d
Nederland totaal	- 1	1 tot 3	0	1 tot 3
w.v. gebouwde omgeving		0	0	0
energiesector		5 tot 7	0	5 tot 7
hernieuwbare energie		- 4	0	- 4
verkeer		0	0	0
industrie		0	0	0
overig		0	0	0

^a Cijfers zijn op hele Mtonnen afgerond. Daardoor kan de optelling van ETS en niet-ETS en van de sectoren maximaal 1 Mton afwijken van de totaalcijfers.

^b De Europese doelstelling voor Nederland is een aandeel van 14% hernieuwbaar in het eindgebruik in 2020. In het basispad wordt een aandeel van 7% gerealiseerd.

^c De emissie in de niet-ETS sector is de emissie die niet onder het Europese emissiehandelssysteem valt: met name gebouwde omgeving en verkeer. De Europese taakstelling voor de Nederlandse niet-ETS-sector is 16% reductie in 2020 ten opzichte van 2005. Dit komt overeen met een emissieplafond van 99 Mton CO₂-equivalent. In het basispad is de emissie van broeikasgassen in de niet-ETS-sector geraamd op 102 Mton CO₂-eq.

^d De emissies in de ETS-sector vallen onder het Europese emissiehandelssysteem. Dit betreft vooral de industrie en de energiesector. In het basispad is de emissie van broeikasgassen in de ETS-sector geraamd op 116 Mton CO₂-eq.

Het voorgestelde maatregelenpakket van de PVV is niet toereikend om de EU-verplichtingen voor hernieuwbare energie en de emissiereductie in de niet-ETS-sector te realiseren. Het beëindigen van de sde-regeling levert een bezuiniging op van 0,5 mld euro in 2020.

De neveneffecten van de voorgestelde energie- en klimaatmaatregelen op luchtverontreinigende emissies zijn weergegeven in tabel 7.9. Het maatregelenpakket van de PVV leidt per saldo tot een lichte afname van de NO_x- en SO₂-emissies ten opzichte van het basispad. Enerzijds wordt er minder hernieuwbare energie gerealiseerd, anderzijds leidt de realisatie van een nieuwe kerncentrale tot een geringere inzet van fossiele brandstoffen. De maatregelen hebben geen effect op de emissie van fijnstof.

Tabel 7.9 Emissie van luchtverontreinigende stoffen, PVV^a			
	NO _x (kton)	SO ₂ (kton)	Fijnstof (kton)
Basispad	185	46	29
Effect Nederland totaal	- 1,7	- 1,0	- 0,0

^a Reductie in 2020 van de emissie van luchtverontreinigende stoffen ten opzichte van het basispad als gevolg van de energie- en klimaatmaatregelen.

7.7 Landbouw, natuur en landschap

Algemeen beeld

De PVV ziet de landbouw als een gewone economische sector. Daarom is het bevorderen van goed ondernemerschap geen overheidstaak. Subsidies dienen te vervallen, te hoge administratieve lasten dienen aangepakt te worden. De PVV is op de lange termijn voor een gecontroleerde afbouw van de bio-industrie. De PVV richt zich op het terugdringen van regelgeving. De partij wil bezuinigen op het bestaande beleid voor natuur en landschap, maar houdt vast aan het realiseren en handhaven van door Europa gestelde doelen.

Tabel 7.10 Verandering in 2020 van landbouw-, natuur- en landschapsindicatoren ten opzichte van het basispad, PVV

	Eenheid	
Emissiereductie NH3	-- - 0 + ++ ^a	0
Milieucondities voor natuur	-- - 0 + ++	-
Natuurkwantiteit	-- - 0 + ++	-
Natuurkwaliteit	-- - 0 + ++	-
(Nationale) landschappen	-- - 0 + ++	-
Economie landbouwsector	mld euro ^b	0
Saldo overheidsinkomsten en -uitgaven	mld euro	+ 0,2

^a 0/+: 0-2 kton; +: 2-10 kton; ++: > 10 kton.
^b 0: - 25 - + 25 mln €; -: 25-300 mln €; --: > 300 mln €.

Effecten milieudruk landbouw

De PVV stelt geen aanvullende maatregelen in de landbouw voor. De effecten zijn daarom gelijk aan het basispad.

Effecten natuur en landschap

Het programma van de PVV is beoordeeld op een bezuiniging van 0,1 mld euro conform variant 1 uit de Brede Heroverweging 2 en 0,1 mld euro op het EHS-budget. Deze 0,1 mld euro is ongeveer een kwart van het huidige budget. Door de bezuinigingen zal een kleiner oppervlak aan EHS gerealiseerd worden dan in het basispad. Tevens zullen de milieucondities en de natuurkwaliteit verslechteren in vergelijking met het basispad.

De PVV geeft prioriteit aan de Europese verplichtingen. Dit zijn de Natura 2000-gebieden en de kaderrichtlijn-watergebieden. Er blijven middelen beschikbaar om verbeteringen te realiseren voor natuur, maar dat zal naar verwachting onvoldoende zijn voor de duurzame instandhouding van de beoogde natuurkwaliteit in de Natura 2000-gebieden. De bestaande en beoogde EHS vervult ook een rol in de duurzame instandhouding van de Natura 2000-natuur. Wordt de EHS niet gerealiseerd of neemt de kwaliteit in de EHS af, dan werkt dit negatief door op de kwaliteit van de Natura 2000-natuur.

De ombuiging conform variant 1 uit de Brede Heroverweging 2 betekent ook dat er minder groen bij de stad kan worden gerealiseerd. Daarnaast is minder overheidsbudget beschikbaar voor het beheer van landschapselementen in de Nationale Landschappen. De landschapskwaliteit zal hierdoor verslechteren. Per saldo zijn de voorstellen negatief voor natuur en landschap vergeleken met het basispad.

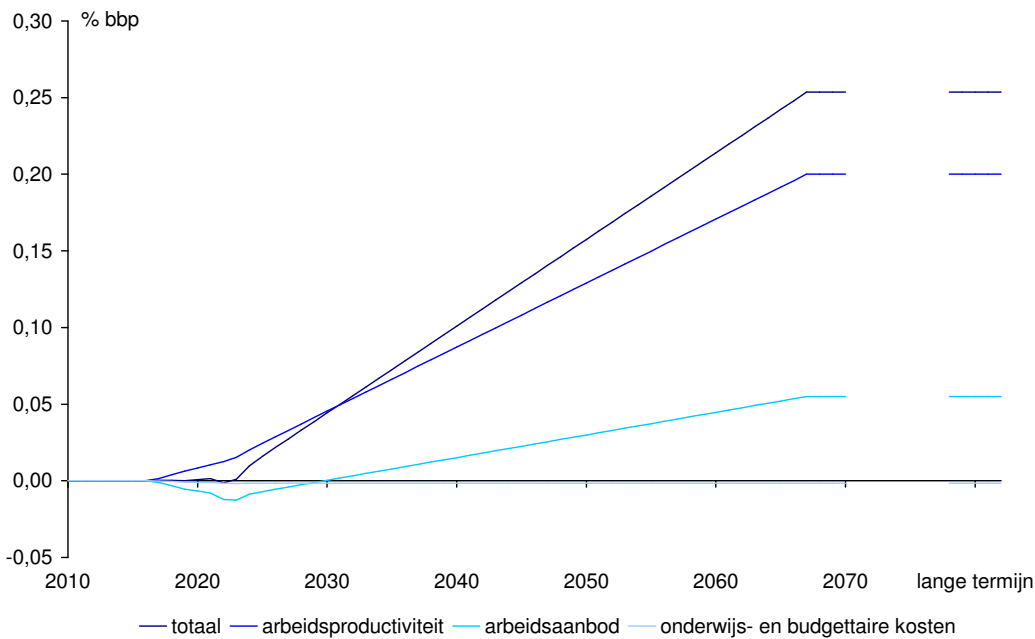
7.8 Onderwijs en innovatie

Onderwijs

De PVV bezuinigt voor 0,2 mld op het onderwijs. De gratis schoolboeken worden afgeschaft en vervangen door een boekenfonds en de bijdrage aan buitenlandse studenten wordt gestopt. Verder neemt de PVV een aantal institutionele onderwijsmaatregelen, zoals het verplichten van centrale examens, het strenger optreden tegen spijbelen en een verbetertijd van een jaar voor zwakke scholen.

Het verplichten van centrale examens in het primair onderwijs is een kansrijke maatregel, zie daarvoor bijlage K.1. Van deze maatregel is het effect op het onderwijs geanalyseerd, volgens de methodologie uit bijlage J.7. De resultaten staan samengevat in figuur 7.2.

Figuur 7.2 Effecten van onderwijsmaatregelen PVV op bbp

De budgettaire kosten van het verplichten van het centraal examen zijn nihil, de CITO-toets bestaat al maar wordt nog niet op elke basisschool afgenomen. Centrale examens kunnen zorgen voor transparantie en verantwoording. Dit prikkelt docenten om zich te concentreren op het verbeteren van prestaties van leerlingen. De arbeidsproductiviteit neemt door de maatregel

van de PVV enigszins toe. Het volledige effect is pas na lange tijd bereikt. Op dat moment is de gehele beroepsbevolking door de maatregelen beter geschoold. Het totale effect op het bbp is de som van de hogere arbeidsproductiviteit en iets hoger arbeidsaanbod, minus de budgettaire kosten. Op lange termijn is dit totale effect door de PVV-maatregel ¼% bbp.

Wetenschappelijk onderzoek en innovatie

De PVV⁴⁰ laat het budget voor wetenschappelijk onderzoek ongewijzigd. Wel schaft de partij de fiscale voordelen af voor kennisimmigratie. Dit is niet kansrijk voor de welvaart. De partij handhaaft de wbo, maar schrapt vrijwel alle andere innovatiesubsidies aan bedrijven.

Bovendien wordt 20% bezuinigd op de subsidies van de Grote Technologische Instituten en worden de subsidies aan de Dienst Landbouwkundig Onderzoek (DLO) volledig gestopt. In totaal bedraagt de bezuiniging op innovatie 0,8 mld euro, overeenkomend met een daling van ruim veertig procent van het subsidiebudget in 2014. Deze daling is zo groot dat het pakket aan maatregelen niet kansrijk is, dat wil zeggen dat het de welvaart op lange termijn kan schaden.

7.9 Woningmarkt

Het woningmarktbeleid van de PVV beperkt zich tot invoering van een heffing op woningcorporaties. Deze heffing wordt vanaf 2012 geleidelijk ingevoerd en heeft vanaf 2015 een structurele opbrengst van 0,5 mld euro.

Tabel 7.11 Woningmarkteffecten PVV		2015	Structureel % bbp
Welvaartswinst			- 0,1
Effect op Rijksbegroting			0,1
		Verschil met basispad in %	
Prijsmutatie koopwoningen	0,4		0,9
Mutatie netto huur	0,0		0,0
Mutatie consumptie koopwoningen			0,6
Mutatie consumptie huurwoningen			- 3,6
			% huurwaarde
Subsidiepercentage koopsector			25,1

De invoering van de heffing op woningcorporaties gaat niet gepaard met een verruiming van de mogelijkheden om de huren te verhogen. Dit komt tot uitdrukking in de onveranderde huur voor huurders. Dit betekent dat het per saldo minder aantrekkelijk wordt om woningen te verhuren. De inkomsten blijven immers gelijk, maar er moet wel een extra heffing worden betaald.

⁴⁰ Voor een verklaring van de terminologie, zie bijlage J.8 over innovatie.

Hierdoor krimpt de huursector ten opzichte van het basispad. Dit komt tot uitdrukking in de structurele vermindering van de consumptie van huurwoningdiensten met 3,6%.

Het beleid van de PVV heeft een klein negatief effect op de maatschappelijke welvaart van 0,1% bbp (0,6 mld euro). Dit komt voornamelijk doordat het verminderde aanbod van huurwoningen de problemen op de huurwoningmarkt vergroot. Wachtlijsten worden langer en een deel van de huurders moet uitwijken naar de koopwoningmarkt. Dit stuwt daar de prijzen verder op. Dit maakt het nog moeilijker voor toekomstige eigenaar-bewoners om een huis te kopen. Het maakt investeren in koopwoningen wel aantrekkelijker, zodat de koopwoningvoorraad structureel wat groter wordt. Per saldo neemt de totale woningvoorraad (voor koop- en huurwoningen) iets af: er wordt minder nieuwbouw gerealiseerd dan in het basispad. Het welvaartsverlies wordt gevoeld door huishoudens en verhuurders. Het saldo van de Rijksbegroting komt door deze maatregel positiever uit.

7.10 Zorg

De PVV houdt vast aan de manier waarop het stelsel van de curatieve zorg momenteel is georganiseerd. De PVV neemt de verhoging van het eigen risico zvw van 210 euro naar 775 euro in 2015 uit het basispad niet over. Daarnaast wordt wettelijk een rem gezet op topinkomens in de zorg, zowel voor medisch specialisten als voor bestuurders. De PVV verkleint het collectief verzekerde pakket van de ggz en verhoogt voor deze zorg de drempel door invoering van aanvullende eigen bijdragen. Ook treft de PVV enkele aanvullende maatregelen om de doelmatigheid in de ggz te verbeteren.

De PVV laat de awbz volledig intact. Het huidige stelsel waarin cliënten een verzekerd recht op zorg hebben blijft behouden en zorgaanpakken worden niet beperkt. Wel handhaaft de PVV de verhoging van de eigen bijdrage in de awbz en de korting op de wmo conform de Economische Verkenning 2011-2015 van gezamenlijk 1 mld euro. De PVV trekt 0,75 mld uit voor een salarisverhoging van verzorgenden in verpleeg- en verzorgingstehuizen en het creëren van 10 000 extra banen in de zorg.

Samenvattend kiest de PVV niet voor de sterke verhoging van de eigen betalingen waarmee is gerekend in het basispad van de Economische Verkenning 2011-2015. Daarentegen kiest de PVV voor een beperkt aantal ombuigingen en intensiveringen die elkaar grosso modo in evenwicht houden. Daarmee komt de collectief gefinancierde zorg in 2015 3¼ mld euro hoger uit dan in het basispad (daar staat tegenover een verlaging van de private uitgaven als gevolg van het terugdraaien van de verhoging van de eigen betalingen uit het basispad). De werkgelegenheid in de zorg, publiek en privaat, groeit in de periode 2010-2015 met 160 000 arbeidsjaren. Dat is 10 000 meer dan in het basispad.